

«Куферок» — поза оптимізацією

Олександр Довженко свого часу висловив мрію: щоб у кінотеатрах перед сеансами демонстрували документальні фільми з етнографії. Він вважав, що це конче потрібно для глибшого пізнання краси рідної землі.

Власне, такий задум народився у подружжя Ірини Вербіцької та Володимира Шерстія із Чорткова, що на Тернопіллі. Щоправда, вони намагаються реалізувати його не в кінозалі, екран якого поволі згасає через безгрошів'я, а у власноруч створеній минулого літа етномайстерні. Цей своєрідний культурно-мистецький заклад міста знайшов собі притулок в орендованому підвалі й дістав наймення «Куферок» – так колись у Галичині називали дерев'яні валізи.

64

До слова, саме такий експонат і виставлено в етномайстерні. Він у 30-х роках минулого століття разом зі своїм господарем побував аж у Франції – селянин подався туди на заробітки, щоб прикупити трохи землі. Тяжко гарував на вугільних копальнях, зате повернувся додому не з порожнім куферком. Придбав кілька моргів поля, щоб легше було прогудувати чималу сім'ю. Та настав «золотий вересень» 1939-го, і нова влада «займу» землю в «курулюя» відібрала, а його знову відправила на шахти. Цього разу примусово і зовсім у протилежний бік – далеко на Схід. Із небагатьох хатніх речей було дозволено прихопити куферок. Багато сил і здоров'я потратив чоловік у Сибіру, а коли нарешті дістався рідних порогів, то закинув порожню валізу до комори. Щоб не нагадувала про тяжкі поневіряння. Власне, там і віднайшов її Володимир Шерстій у своєму селі Гнилички Підволочиського району.

– Ми – не професійні екскурсоводи, спілкуємось з відвідувачами, особливо школярами, студентами не так офіційно, як музейні працівники: «Цей експонат датується... Використовувався...». Більше прагнемо донести «біографію» кожного експонованого предмета минувшини, адже це – своєрідна ілюстрація до історії, – розповідає Володимир Шерстій.

Слушність цих слів засвідчують уже перші записи в книзі відгуків. «Мы, госці з Беларусі, вельмі ураджаные тым, што убачылі у гэтай майстерні. Пазналі шмат гісторыі вашай страны. Вельмі добра, што ёсць такія закуткі, дзе можна заглянуць у мінулае і адчуць пах старажытных часоў», – записали своє враження туристки Світлана й Алла з Мінська. «Меня поразили душевная доброта и богатство духовное», – додала Валентина Петрова з Оренбурга, котра гостювала в сестри в Чорткові. За «надзвичайну атмосферу затишку й творчої аури» дякували господарям «Куферка» педагогі з Києва і Кіровограда.

Про таку «оазу» давно мріяли місцеві митці, тож за порівняно короткий відрізок часу – від минулого літа – в етномайстерні відбувся десяток персональних художніх виставок. Зокрема, коли ми побували тут, готувалася наступна – на суд громади наважився запропонувати свої живописні полотна місцевий лікар-стоматолог Олег Блажків. А до цього демонструвались ляльки-мотанки Олени Задорожної, аплікації – Ольги Зеленої. Поповнили «Куферок» своїм творчим доробком і гості. Зокрема, з вишитими шлюбними рушниками завітала тернополянка Лариса Сорока, новинкою – різьбою по дереву, виконану з допомогою комп'ютера, – Богдан Когут із Бучача...

А започаткували, як і годилося, творчі звіти митців господарі «Куферка»: Ірина Вербіцька – колекцією ляльок-мотанок, Володимир Шерстій – виставкою ікон.

– Першим моїм захопленням була поезія, потім живопис (досі запах фарб бентежить душу, але бракує часу стати до мольберта), а в останні роки не можу відірватися від ляльок, – голубить поглядом Ірина свої чепурненькі мотанки. – Прийшло воно до мене якось несподівано – якогось вечора страшенно захотілося створити щось на зразок того, що побачила колись в однієї майстрині в Яремчі. Зробила (кострубатенький, правда, вийшов) каркас, почала намотувати стару тканину, пошила одешину. Одне слово, до ранку лялька була готова. Назвала її «Подоланочка». Першою оцінила моє нове захоплення мама, теж рукодільниця: «А чому вона без лиця?» Я не знала, що відповісти. Інтуїтивно відчувала, що саме такими й мають бути ті ляльки. Згодом вичитала в літературі, що замість облич традиційно намотують хрест із ниток. Він символізує сонце, чотири сторони світу. Вважалося, що ляльки-мотанки зберігають позитивну енергетику, тому як родинний оберіг їх передавали від покоління до покоління. Нині мандрують світами уже понад 110 моїх ляльок, навіть колишній Президент України Віктор Ющенко кілька придбав.

Про обереги майстер народної творчості, асистент кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка Ірина Вербіцька може розповідати, здається, безкінечно. Не випадково обрала їх головною темою кандидатської дисертації, над якою нині працює. Зокрема, досліджує той феномен в українському декоративному мистецтві з художньої точки зору.

Обереги в «Куферку» – куди не глянь: вишивані сорочки і рушники, квітасті хустки, писанки, ікони, дідухи, вінки з духмяних трав... Кожен має певне символічне значення. І ніколи не втрачає своєї магічної сили, запевняє Ірина. На жаль, каже, мало хто про це здогадується. Часом спляючи, наприклад, старовинні до-

Творче подружжя – Ірина Вербіцька та Володимир Шерстій

моткані рушники, люди не відають, що обривають невидиму ниточку, котра пов'язувала увесь рід.

Чимало унікальних речей просто вихопив із вогню її чоловік Володимир. Перетворив у селі комору на склад, куди багато літ зносив старожитності. Вірив, що пригодяться. І нарешті для них знайшлося місце в етномайстерні.

— Нашу родину в селі називали «малярями», — розповідає Володимир Шерстій. — Зокрема, мій дід Степан малював ікони. В часи воєнного атеїзму таке заняття не було безпечним, тому свої творіння не виставляв напоказ. Але вдома зі стін їх не знімали, хоча моя мати учительювала. Художньої освіти дід не мав, проте вперто здобував знання самотужки. Коли його не стало, на горіщі я надивав старе видання Біблії, щедро ілюстроване гравюрами Альбрехта Дюрера. Вочевидь, роботи відомого майстра слугували дідові за підручник. Щоправда, класичної манери він не дотримувався — на окремих іконах можна впізнати лик бабусі. А я дотримуюся візантійського стилю, котрий на перший план ставить зображення духовної, а не плотської краси. Пізнавав ази аж у Бразилії.

У ту далеку країну, як і десятки тисяч українців, закинула Володимира «з порожнім куферком» заробітчанська доля. Пощастило отримати роботу майже за фахом: як художник-оформлювач він реставрував старі храми у Сан-Паулу. В одній з українських церков у закутку побачив гору книг. «Відходять у вічність емігранти старшого покоління, а нащадки не знають рідної мови, спілкуються португальською. Тож українські книги тут знаходять свій останній притулок», — пояснив настоятель церкви отець Микола. І зізнався: не відає, що далі робити з тим добром.

Спраглий за рідним словом Володимир провів у тій «бібліотеці» кілька днів. Передивившись майже все, попросив у священника дозво-

лу взяти три книги, яких раніше не бачив, адже видані були на Заході: поетичну збірку Олени Теліги, томик Дмитра Донцова та монографію невідомого автора «Поклін Марії». З останньої, власне, й почерпнув ґрунтовні відомості про стародавні ікони. Після того й з'явилося непереборне бажання (мабуть, генетичний код обізвався) спробувати себе в новому жанрі. Як згодом засвідчила його авторська виставка ікон у Сан-Паулу, дебют був успішний.

— Можливо, декому видасться фантастичним — у мегаполісі чужої країни українець-заробітчанин, а не якийсь там мільйонер, влаштує вернісаж, — розповідає Володимир Шерстій. — Однак усе було дуже просто. Коли звернувся до муніципалітету, там лише поцікавилися, що мені для виставки потрібно. Безплатно надали зал, подбали, щоб подію було висвітлено в пресі, навіть оплатили невеликий фуршет. Не завадило б декотрим нашим чиновникам запозичити такий досвід.

На щастя, поки що Ірині й Володимиру фортуни на доброзичливе ставлення і в Україні. Тож демонстрували свої творчі роботи в обласних музеях — художньому та краєзнавчому — в Тернополі, на столичному етно-фестивалі «Країна мрій». Та найбільшу насолоду мають, коли презентують у «Куферку» чийсь виставку.

— Це ж відкриття ще однієї талановитої особистості, — радіє Ірина. — А їх у краї немало, до того ж різнопланових. Тому маємо намір навстіж відкрити «Куферок» і для творчих вечорів. Щоб художники, музиканти, поети збиралися на посиденьки. Мріємо також про майстер-класи.

Погодьтеся, в епоху «оптимізації» культурно-освітніх закладів звучить це, м'яко кажучи, не зовсім в унісон. Але як оптимістично! Не завжди, виявляється, можливості задовольнити духовні потреби людей вимірюються бюджетними гривнями.

Фото Василя БАЛІУХА.

День

15

травня

Міжнародний день сім'ї

Історія цього свята розпочалася 1989-го, коли Асамблея ООН проголосила 1994 рік Міжнародним роком сім'ї. Рушійною силою цього стало благородне бажання об'єднати можливості різних країн для вирішення всіх найсерйозніших питань, пов'язаних із сім'єю, піднести значення родини у вихованні молодого покоління. А 20 вересня 1993 року відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН було запроваджено Міжнародний день сім'ї, який відзначається щороку 15 травня.

Для українців це свято апріорі близьке та зрозуміле, бо лєвова більшість громадян сповідує культ родини. Адже міцна сім'я — стрижень життя, запорука успіху особистості. В Україні розроблена стратегія демографічного розвитку на наступні 10 років. У нашій державі підтримка «осередка суспільства» є безперечним пріоритетом.

Н. І.

Фото Катерини МУГАНЛІНСЬКОЇ.